

Ika

et gråtas över något ska det vara den nna slafsigheten, menar Mats Gellerfelt.

ntio med fläta?

r det för fel på svenskarnas salivproduktion, och i et på svenska mäns? Mina utländska vänner undrar r för svenska män dräglar och loskar överallt. Och idet och loskandet inskränker sig inte till smågrabbar. I tycker att det är tuftt. Också affärsmän i Stockholms ar framför fötterna på folk, otänkbart för människor i civiliserade länder. Och häromsistens förbluffades en merikansk skådespelare över hur svenskar buffar och sig fram och aldrig ber om ursäkt.

r inte tala om sjaskigheten när det gäller kläder. Först normala gångkläder efter hand av fritidskläder, också i ch andra mer eller mindre ordentliga sammanhang. Nu lskläderna i sin tur ersatts av idrottskläder, mitt i city, e barn och vuxna. Överrocken har bytts ut mot gräll-jackor, även till Armanikostym. Och hatten mot dessa iga amerikanska idrottskepsar. Ursäkt en yngling, men et gräsligt att se en härlfäta sticka ut bak till på kepsen emtioåring som i övrigt är flintskallig.

allt ser man människor, i synnerhet givetvis ungdomar, ingsöversallsbyxor och tröjor och jackor som det står bok, Nike eller något annat på. Propra promenadskor ts av groteskt klumpiga gymnastikskovarianter, inspire-nodet i den svarta amerikanska slummen. Ungdomar ing efter samma mönster, där klädkodden berättar vem

**smän i
holsms city
ar framför
rna på folk,
kbart för
niskor med stil
liserade länder.**

politik, motsvaras av ett inre förfall, av en total lik-för vad offentlighet och medborgarskap egentligen I det offentliga rummet är numera allting tillåtet. Tre på normfallet:

iv Stockholms invandrarförorter har invånarna, i st de som tillhör olika ungdomsgång, länge struntat i att r tunnelbaneresan. Man hoppar helt sonika över Trötta på detta gjorde SL och polisen razzia för att p för ofogot. Vilken blev den mediala reaktionen? irvntade: allehanda gråtare och gråterskor i tyck-synd-ivandrarare-svängen ruckte ut och talade om polisöver-h, självfallet, om räsism. De hade inget att säga om i bröt mot lagen. illtmer förslummade Vasastad där jag bor ägnade sig rabbar att skjuta med så kallade *air-guns* som används *ball-krig* (och som inte är tillåtna för någon under 18 en liknar riktiga sådana och uppskrämda grannar lisen. En förbannad polis visade sitt tjänstevapen och 'dom där dödar ingen, men det gör en sän här". Det var slöst av honom, men syftet var att påtala det allvarliga i n. Och media/föräldrareaktion? Som väntat. Stark et visavi polisen, inte ett kritiskt ord tilltaget. rmer bibringar de sina barn? nyårsafton kulminerar smållarterorn. En tioåring nyhetssändning att han har 300 (!) smållare. Vem m åt honom? Svar: "Farsan". Kommentar överflödig. iänt med seder och normer? ommer till det.

9 april 1998

MATS GELLERFELT

Skenheligheten är bästa mask

300 år gamla tänkespråk serveras i ny språkdräkt. Sigbrit Swahn anmäler.

En elegant liten volym. *På lediga stunder* aktualiserar drottning Kristina och hennes tid. Det är fråga om ett mindre urval av hennes aforismer, där översättarna Annelie Fridell-Aggestam och Viveca Melander också bidragit med en nätt inledning.

Aforismer

Drottning Kristina
På lediga stunder
Öv och urval: Annelie Fridell-Aggestam och Viveca Melander
W&W, 1998

Säkert får boken sina läsare. Den passar perfekt på det där allestädes omnämnda nattduksbordet som de flesta tillfrågade tycks ha böcker på för att inte verka illiterata. Men inte är det något för garvade humanister. För den som uppfattar sig som vetgirig är det bättre att gå på biblioteket och leta fram en tidigare utgåva. *Självbiografi och aforismer*, av Christina (den stavningen en har den tidigare boken) från 1966 på Natur & Kultur, i serien Levande Litteratur, i översättning och urval av Marianne Rappe, med efterskrift och noter av Magnus von Platen.

Strängare klang

Jag föredrar faktiskt denna något bedagade språkversion med lite strängare klang. Några smakprov ur den äldre utgåvan finns i rutan intill. Många av aforismerna eller maximerna är de samma i den nya utgåvan. I denna har man försökt hålla en lättare språkton, mera i samklang med vår tid. Christina skrev på franska.

För några år sedan kom en fullständig utgåva av hennes *Pensées et maximes* (tankar och maximer) ombesörjd, vill jag minnas, av Jean-Francois de Raymond, som också skrivit en bok om drottningens filosofi. De som är intresserade av översättning kan jämföra franska originalet med den nya översättningen. De två första exemplen jag gav ur den gamla översättningen kan förstås också jämföras med den nya versionen: Hyckleri och falskhet är långt bättre förklädnader än karnevalens alla masker. Att tillsätta en minister är att byta ut en tjuv mot en annan. Någon större skillnad är det inte.

Brist på fakta

Det som är föregligt med det nya urvalet av Drottning Christinas tankar är att man inte får några fakta, som om fakta skulle störa det estetiska i presentationen. Det står alltså ingenting om tidigare utgåvor förutom omnämmandet av Arckenholtz, vars monumentala verk om Christina kom 1757.

Man kunde ha sagt något om Christinas självbiografi, där hon

som barn av sin tid yttrar sig lika negativt om sin tids kvinnor som andra moralister. Den gamla utgåvan innehåller just denna ofullbordade självbiografi tillsammans med ett tidigt utkast till självbiografi.

Därtill sätter Magnus von Platens kommentar in själva tänkespråksgenren i sitt historiska sammanhang och påpekar att La Rochefoucauld, trots vissa motsättningar, var Christinas lärofader i konsten att skriva maximer.

Christinas fäderne-släkt, hade just egenskapen att kunna fatta sig kort och kärnfullt.

För den som vill veta skillnaden mellan aforism och maxim, kan man framhålla att maximen anses som en strängare och lite noblare genre, odlad bland annat av en svensk äventyrare och adelsman, greve Johan Oxenstierna. Denne kom ofta utomlands att förväxlas med den berömda kanslern, Axel Oxenstierna, som höll sin hand över drottningen, hon som avsvor sig protestantismen, som hennes far, Gustav II Adolf tyckpat och dött för, åtminstone tycktes det så på den tiden.

Vad beträffar aforismen skall den framför allt vara slående, närmast paradoxal. Vasakungarna, säger Magnus von Platen, det vill säga Christinas fäderne-släkt, hade just egenskapen att kunna fatta sig kort och kärnfullt.

Skenhelighet är en bättre förklädnad än karnevalens alla masker.

Man byter tjurar när man byter ministrar.

Med orätt ger man ministrarna ansvaret för det goda eller onda som deras furstar äro upphov till.

Man blir en narr av att låtsas vara det.

Man kan icke hyckla vare sig kärlek eller förtjänst.

När en furste är enfaldig, är eller blir omgivningen likadan.

De som vi gjort gott hata oss nästan lika mycket som de vi ha gjort ont.

De som ej älska läsning gå miste om det nyttigaste av nöjen.

Böckerna lära oss att allt glömmes bort och att allt går över.

— DROTTNING KRISTINA

Sammanfattande är problemet med den nya utgåvan att den saknar historiskt perspektiv. Det kan någon gång hämna sig. För på 1600-talet betyder inte komedi komedi utan teaterpjäs i allmänhet. Därför måste det också översättas så i aforismen: Ingenting är lika välgörande för själen som en god teaterpjäs.

SIGBRIT SWAHN

